

Suomen Ympäristökasvatuksen Seura ry
Pohjoinen Hesperiankatu 15 A
00260 Helsinki
toimisto@ymparistokasvatus.fi

Suomen luonto- ja ympäristökoulujen liitto ry
Kuninkaankatu 39
33200 Tampere
luontokoulut@luontokoulut.fi

Helsingin kaupunki
Kirjaamo
Kaupunginhallitus
PL 10
00099 HELSINGIN KAUPUNKI
helsinki.kirjaamo@hel.fi

Töyhtöhyypän luontokoulu Gardeniassa säilytettävä

Helsingin kaupunki kaavailee uutisoinnin mukaan Gardenian ja siellä sijaitsevan Töyhtöhyypän luontokoulun lopettamista (HS 24.3.2014). Suomen Ympäristökasvatuksen Seura ja Suomen luonto- ja ympäristökoulujen liitto kannustavat kaupunkia jatkamaan luontokoulu Töyhtöhyypän rahoittamista. Luontokoulutoiminnalla ei ole kaupallisia markkinoita, joten kaupungin tukea ei voida katsoa subventioksi, vaan rahoitus on kaupungin lakisääteisen ympäristövalistustehtävän toteuttamista¹. Esitämme, että kaupunginhallitus ottaa asian lähempään tarkasteluun.

Töyhtöhyypän toiminta laadukasta ja kysyttyä

Gardenian Töyhtöhyypä kuuluu valtakunnalliseen luonto- ja ympäristökasvatuksen tukiverkoston eli LYKE-verkoston, ja se on sertifioitu LYKE-verkoston kehittämiskeskukseksi². Suomen luonto- ja ympäristökoulujen liiton näkemyksen mukaan Töyhtöhyypän toiminta on laadukasta, tarpeellista ja kysyttyä. Verkostossa tehtiin vuonna 2012 valtakunnallinen asiakastytyväisyyskysely³. Vastanneista Töyhtöhyypän asiakkaista valtaosa kertoi olevansa erittäin tyytyväisiä opetuksen tasoon, eikä yksikään ollut tyytymätön. Yhdeksän kymmenestä vastanneista suosittelisi varmasti päivää kollegoilleen ja loput melko varmasti. Kritiikkiä Töyhtöhyypään tuli sen sijaan siitä, että päiviä on liian vähän tarjolla ja luontokouluun on vaikea päästä.

Luontokoulut vastaavat tutkitusti asiakkaiden ja opetustoimien tarpeisiin

LYKE-verkoston kuntien koulu- ja sivistystoimenjohtajille suunnatussa kyselyssä⁴ (2012) kaikki vastanneet pitivät luonto-, ympäristö- ja leirikoulujen sekä kestävä elämäntapaa tukevien palveluiden kehittämistä melko tai erittäin merkityksellisenä. Valtakunnallisesti edellä mainittu asiakastytyväisyyskysely antoi tulokseksi, että myös toimintaan osallistuneet opettajat pitivät toimintaa tärkeänä.

Luontokoulujen elämyksellinen pedagogiikka, ympäristökasvatus ja luonnon myönteiset vaikutukset terveyteen on tunnustettu useissa akateemisissa tutkimuksissa. Muun muassa julkaisussa Hyvinvointia lapsille ja nuorille⁵ (Sitra 2012) ja Koulu kaikkialla -hankkeessa⁶ (Helsingin yliopisto) luontokoulut esitetään onnistuneena esimerkkeinä koulun ulkopuolisesta opetuksesta.

Luontokouluopetus linjassa strategioiden ja uusien opetussuunnitelmien kanssa

Myös kaupunkien toiminnan tulee olla linjassa valtakunnallisten strategioiden ja linjausten kanssa. Kataisen hallitusohjelmassa⁷ on tavoitteena kehittää Suomesta maailman ympäristötietoisin kansakunta, ja yhtenä keinona siihen mainitaan luonto- ja ympäristökoulujen toiminnan kehittäminen ja niiden aseman vahvistaminen. Lapsi- ja nuorisopolitiikan kehittämisohjelmassa 2012-2015⁸ yhtenä kehittämisohjelman läpileikkävänä teemana on kestävä kehitys ja toimenpiteenä mainitaan luonto- ja ympäristökoulujen tukeminen.

Kansallinen kestävä kehityksen kasvatuksen strategia ja YK:n kestävä kehitystä edistävän koulutuksen vuosikymmenen 2005 – 2014 kansallinen toteuttamissuunnitelma⁹ esittävät luontokoulutoiminnan kehittämistä ympäristökasvatuksen tueksi, ja sen väliarviointi¹⁰ 2012 toteaa suunnitelman olevan vielä ajan tasalla, joskin hallinnon (esim. kaupungit) sitoutumista paperiin peräänkuulutetaan. Vireillä olevan Kestävä kehityksen yhteiskuntasitoumuksen¹¹ toteuttamiseen tarvitaan LYKE-verkoston kaltaisia toimijoita.

Opetus- ja kulttuuriministeriön strategian 2020 mukaan¹² mm. globaali- ja ympäristövastuu sekä arvot ja etiikka korostuvat tulevaisuudessa. Yksi keskeinen kehittämisalue on strategian mukaan uusien oppimis-, opetus- ja toimintamallien kehittäminen. Luontokouluissa on kehitetty näitä toimintamalleja jo vuosia. Vuoden 2016 opetussuunnitelmauudistuksen¹³ perustana on kestävä kehitys. Siinä painotetaan hallitusohjelman tavoitteiden mukaisesti entistä enemmän ympäristökasvatusta. Toiminnalliset opetusmenetelmät, ilmiölähtöisyys ja yhteistyö koulun ulkopuolisten asiantuntijoiden kanssa nousevat tärkeään osaan opetussuunnitelmauudistuksessa. Luonto- ja ympäristökoulutoiminnassa on pitkään kehitetty tällaisia menetelmiä.

Lyhyesti Suomen Ympäristökasvatuksen Seurasta ja LYKE-verkostosta

Suomen Ympäristökasvatuksen Seura on valtakunnallinen ympäristökasvatuksen asiantuntijajärjestö. Toiminnan tavoitteena on edistää kestävä elämäntapaa ympäristökasvatuksen keinoin. Seura tukee ja edistää ympäristökasvatusta mm. tekemällä vaikuttamistyötä ympäristökasvatuksen aseman vahvistamiseksi, edistämällä ympäristökasvatusyhteistyötä, tiedottamalla alan ajankohtaisista asioista sekä tarjoamalla Vihreä lippu -ohjelman ympäristökasvatuksen työvälineeksi

LYKE-verkoston perustana on luonto- ja ympäristökoulutoiminta. Toiminnan tarkoituksena on tukea varhaiskasvatusta ja perusopetusta luonto- ja ympäristökasvatuksessa sekä kestävä elämäntavan kysymyksissä. LYKE-toimijat tarjoavat opetusohjelmia lapsille ja nuorille sekä koulutuksia kasvattajille ja opettajille.

Vuonna 2013 LYKE-verkostoon kuului 58 toimipistettä, joiden toimintaan osallistui noin 190000 henkilöä ja noin 7 600 ryhmää, sekä järjestettiin vähintään 140 eri opettajainkoulutusta, joihin osallistui yli 2700 kasvatustajaa¹⁴. Toiminta perustuu varhaiskasvatussuunnitelmaan ja opetussuunnitelmaan, ja on elämyksellistä, tutkivaa ja terveyttä edistävää (luontoliikunta). Toimipisteissä on vakituista, pätevää ja innostunutta henkilökuntaa. Syksyllä 2013 käynnistyi toimipisteiden sertifiointi varmistamaan toiminnan laatua.

Suomen luonto- ja ympäristökoulujen liitto ry koordinoi LYKE-verkostoa järjestäen koulutuksia, tapaamisia ja neuvontaa¹⁵. Verkoston toimintaa ohjaa ohjausryhmä, johon toimijoiden edustajien lisäksi kuuluvat jäsenet Opetushallituksesta ja Suomen Ympäristökasvatuksen Seurasta. Asiantuntijoina ryhmässä ovat kuultavana myös opetus- ja kulttuuriministeriön nuorisoyksikön sekä ympäristöhallinnon edustajat.

Helsingin kaupungin on otettava vastuu ja huolehdittava ympäristökasvatuksen resursoinnista. Gardeniaa ja Töyhtöhyppää ei saa lopettaa.

Kati Vähä-Jaakkola
Toiminnajohtaja
Suomen Ympäristökasvatuksen Seura ry

Niina Mykrä
LYKE-verkoston koordinaattori
Toiminnanjohtaja
Suomen luonto- ja ympäristökoulujen liitto ry

¹ Laki kuntien ympäristönsuojelun hallinnosta 24.1.1986/64 6§ mom. 6. <http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1986/19860064>

² Luonto- ja ympäristökasvatuksen tukiverkosto LYKE (Luonto, Ympäristö, Kestävä Elämäntapa) <http://www.lyke.fi>

³ Masalin, M. & Tuominen, T. 2013. Suomen luonto- ja ympäristökoulujen asiakastytyväisyys. Opinnäytetyö. Tampereen ammattikorkeakoulu. http://www.luontokoulut.fi/pdf/masalin_tuominen_asiakastytyvaisyys.pdf

⁴ Savolainen, L. 2012. Kuntakysely. Perusopetusta tukevien koulun ulkopuolisten oppimisen palveluiden käyttö. Selvitys. LYKE-verkosto ja Suomen nuorisokeskukset ry. http://www.luontokoulut.fi/pdf/Kuntakysely_2012.pdf

⁵ Polvinen, K., Pihlajamaa, J. & Berg, P. 2012. Luonnosta hyvinvointia lapsille ja nuorille. Kuvauksia luonnon hyvinvointivaikutuksista, palveluista ja malleista palveluiden kehittämiseen. Kansallinen Hyvinvointiverkosto, Sitra. http://www.sitra.fi/julkaisut/muut/Luonnosta_hyvinvointia_lapsille_ja_nuorille.pdf

⁶ Koulu kaikkialla –hanke. <http://www.kaikkialla.fi/>

⁷ Kataisen hallitusohjelma (2011) (luonto- ja/tai ympäristökoulut mainittu s.37, 68) <http://valtioneuvosto.fi/hallitus/hallitusohjelma/pdf/fi.pdf>

⁸ Lapsi- ja nuorisopolitiikan kehittämissuunnitelma 2012–2015 (luonto- ja ympäristökoulut mainittu s. 16). http://www.minedu.fi/OPM/Julkaisut/2012/Lapsi- ja_nuorisopolitiikan_kehittamissuunnitelma_2012_2015

⁹ Kestävää kehitystä edistävän kasvatuksen ja koulutuksen strategia ja sen toimeenpanosuunnitelma vuosille 2006 – 2014 (luonto- ja/tai ympäristökoulut mainittu s. 17, 22, 24, 34, 36) http://www.oph.fi/download/110201_kekestrategia.pdf

¹⁰ Kansallisten kestävää kehitystä edistävien kasvatuksen ja koulutuksen strategioiden toimeenpanon arviointi (Gaia 2012) (LYKE-verkosto, luonto- ja/tai ympäristökoulut mainittu s. 10, 15, 18, 49) <http://www.ymparistokasvatus.fi/images/documents/kestavn%20kehityksen%20kasvatuksenkoulutuksen%20strategioiden%20arviointiraportti-1.pdf>

¹¹ Kestävän kehityksen yhteiskuntasitoumus http://www.ym.fi/fi-FI/Ymparisto/Kestava_kehitys/Kestavan_kehityksen_yhteiskuntasitoumus

¹² Opetus- ja kulttuuriministeriön strategia 2020. Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisuja 2010:4. <http://www.minedu.fi/export/sites/default/OPM/Julkaisut/2010/liitteet/OKM04.pdf?lang=fi>

¹³ Opetussuunnitelmaprosessi 2016 <http://www.oph.fi/ops2016>
http://www.oph.fi/ops2016/blogi/103/0/ops_2016_tukee_kouluja_kestavan_tulevaisuuden_polulla

¹⁴ Kysely LYKE-verkoston vuoden 2013 asiakasmääristä. http://www.luontokoulut.fi/pdf/LYKE_asiakkaat_2013.pdf

¹⁵ Suomen luonto- ja ympäristökoulujen liiton ja LYKE-verkoston toimintasuunnitelma 2014 http://www.luontokoulut.fi/pdf/LYKKY-LYKE_toimintasuunnitelma_2014.pdf